

Titel: Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter II, stk. 12

Citation: "Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter II, stk. 12", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 2, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-30, anm. nr. 1-447, dækkende 14.09.71-13.09.72*, Kanneworff, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-4_002-shoot-workid4_002_012.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 2, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-30, anm. nr. 1-447, dækkende 14.09.71-13.09.72

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

177

Fortegnelsen over alle udkomne Skrifter, siden

Trykfriheden.

Anden Aargang, 12. Stykke.

No. 147.

Philemon og Baucis. Et Skuespil med Sang, i een Handling. Efter Begiæring oversat af det Tydske og forøget med nogle Arier af Johannes Ewald. Trykt hos L. N. Svare, og findes tilkiøbs hos Seignr. Huulevad i Mad. Huulegaards Gaard paa Kultorvet for 1 Mk. stor 3 Ark 8vo.

Dette Stykke fortiente uden Tvil at oversættes af en Ewald, og hans Navn bør fritage os for at bedømme Oversættelsen. Stoffet er taget for en Deel af Ovids

2

178 Forvandlingers 8 Bogs 10 og 11te Fabel: vi see i Philemon og Baucis et elskværdigt Ægte-Par, hos Hvilket Fattigdom og Nøisomhed paa det nærmeste ere foreenede. Den inderligste Hengivenhed for Guderne, og den i sin naturligste Glands fremlysende Menniske-Kiærlighed udmerke disse to dydige midt iblant de ugudelige, og haardhiertede Phryger. Jupiter og Mercur, hvilke for at prøve disse Folks. Tænkemaade, gaae omkring, som Vandrings-Mænd, og begiære Herberge, faae derfor Afslag over alt, uden hos dette Par. Disses ænge Hytte, og ringe Forraad staaer gandske til deres Giæsters Tieneste. — Men Forf. har sat disse 2 Gamle i en Omstændighed, som i sær giver Stykket sine rørende Træk, og opfylder vort Sind med de ømmeste Medlidenheds Fornemmelser: strax fra Begyndelsen af Stykket blive vi bekiendte med deres ynkværdige Situation: Himlen havde velsignet dem med en Søn Aret, hvis allerede modne Dyd, var deres Alderdoms Forlystelse — Denne dydige unge havde fundet sin Mage i en elskværdig Narcisse, alt i 5 Aar havde deres Hierter brændt for hinanden af den reneste Elskov — og nu skulde en lyksalig Hymen fuldkomme deres Forening — Men Dagen for denne Høyti-

3

179 delighed indtreffer den sørgeligste Hændelse: Imedens de ere paa Marken tilsammen, opkommet et heftig Tordenveyr, og en Lynilds-Straale dræber dem i hinandens Arme.-Dette har alt tildraget sig for en Maaned siden: den sørgelige Rest af disse to kiære Personer, Asken, gjemmes i en Urne, som staaer paa Bordet i Hytten. — Denne saa følelige Hierte-Sorg yttre sig stedse hos disse bedrøvede Gamle, men stedse paa en Maade, som er deres Dyd og Hengivenhed værdig; aldrig udgyder den sig i Knur og den bittre Utaalmodigheds Graad, og vi tage derfor den største Deel i deres Skiæbne, og skiænke dem alle de Taarer, som de nægte sig selv — Vi spaae dem alt længe en stor Naades-Beviisning af Jupiter for deres ædelmodige Dyd — og vi ønske kuns, at den maae blive saadan en, som kan lindre denne deres Smerte; og vi see ved Enden med Lyst vort Ønske opfyldt. — Imedens Philemon og Baucis ere fraværende, tager Jupiter Urnen, udkaster Asken i Luften, og fremkalder Aret og Nareisse — Disse paa nye Oplevende, staae en Tid, som henrykte, og da de komme efterhaanden til sig selv, kiende de hinandens Røst, og tilkiendegive hverandre deres Forundring over deres Hændelse. —

4

„Narcisse!... veed jeg en, hvor skiælvende, hvor kolde Vi holdt hinandens Haand, og kunde neppe holde? — Hvor stiv jeg heldede til Stammen af en Eeg,

Da jeg med et fornãm... hvad? eller drømte jeg? — Fornãm jeg ey saa født — saa hastig, som vor Lue Paa Amors gyldne Piil fløy fordum fra hans Bue, En Varme... her er Skud., ret her i Virvelen? — Og faae dig saa ey meer? — Og fandt dig saa igien? — Men Guder! — hvor; — Og naar: — hvorledes skal

jeg sige

Min Drøm? — hvor fandt jeg Ord til det, som ey

har lige? —,

Jupiter og Merkur forføye sig bort, og de 2 Gamle, uden at tænke paa sligt komme ind — De see deres Aret og Narcisse, men troe ikke deres Øyne. Tvil, Glæde, Forundring give her den meest rørende Scene — Endelig overtales de til at troe, at en besynderlig Himmels Naade har forskaffet dem den Lykke, at samles igien med deres kiære Forlorne — Jupiter og Merkur indstille sig i det samme med guddommelig Pragt, og oplyser dem om den hele Sag — Jup. lader dem viide, at det er en Belønning for Dyden, og opfylder deres Hjerter med heftige Erkiendelses Følelser — han lader det ikke blive herved,

5

181

Men tillader Ph. endnu at begiære en Lykke — Og Begiæringen bliver endeligen denne: Denne Hytte, som den store Guders Gud har helliggjort i Nat — Ak, maatte dog dit Bud indvie den, dig selv til Helligdom! — og smykke os to med Infulet! — hvor stolt var denne Lykke! Saa beskeden og dydig en Begiæring kunde ikke andet end behage Jupiter.

Og den — i Ønsker selv endnu den dydige! — Din Bøn, o gamle Mand! var god — vel an! —

det skee! —

Under Torden og Lynild aabner derpaa det Inderste af Skuepladsen sig, som forestiller et prægtig Tempel, og 2 Skyer nedlade sig, som opløfte Jup. og Mer. til den halve Høyde

af Skuepladsen, hvor de staae stille — Naboer og Naboersker, lokkede frem af Tordener, trænge sig frem paa Skuepladsen, men betages med Frygt: Til disse holder Jupiter en Straffe-Prædiken, og fremstiller Philemon og Baucis, som deres Beskiemmelse —

hvorpaa Guderne opløftes til Himlene.

— Derpaa istemmes et Chor af alle tilstedeværende — Aret og Narcisse træde siden for Brude-Alteret, og den gamle Philemon,

6

182 som Præst, knytter høytideligen det forønskte Ægte-Baand — Adskillige Arier blive derpaa siungede, og dermed endes Handlingen. — Hr. Evald har forøget Stykket med nogle Arier, og disse ere undermerkede med Begyndelsen Bogstavet af hans Navn. No. 148.

Forstyrrenes Forstyrrelse og Mangelens

glædelige Forandring forestillet i en Prædiken, holden i Holmens Kirke over Evangelium paa 3die Søndag efter Nytaar 1772. Efter manges indstændige Begiæring ved Trykken udgiven, og dens indkommende Fordeel til Beste for Holmens Sogns Fattige bestemt af Jørgen Hee, Sognepræst for Holmens Menighed & c. Kiøbh. Trykt hos R. Thiele, og bekommes i Holmens Provste-Residentz for 12 Skil. 3 Ark 8vo.

Naar uventede, store, og i sig selv, saavel som i deres Følger for det Almindelige vigtige Tildragelser have forberedet Gemytterne, da maae en Prædiken, som haver dem til sin Gienstand, om deri endog kun

7

183

haver middelmaadige Fuldkommenheder, behage og røre Tilhørerne. Ligesom Sagen selv giver Taleren nye Liv og Styrke, saa forskaffer den ham ogsaa Tilhørernes Agtpaagivenhed og Bifald. Dette er vel den almindeligste Grund, hvorføre Stadens brave Lærere saae sig den 3 og 4. Søndag efter N. Aar omgivne med flere og mere, end sædvanligt, opmerksomme Tilhørere, hvorføre deres Taler gjorde større Indtryk, blive længere bevarede i Hukommelsen, og læses siden trykte med megen Begiærighed. Hds. H. Hr. Hees Prædiken var den første, som

udkom ved Trykken, og den tage vi da og først for os. Med sand Høyagtelse for H. Hds. Lærdom, Retskaffenhed, og Flid i sit

Embede fremsætte vi lige frem vore Tanker om den, naar vi først have sagt, at Indgangen er tagen af Jos. 7, 25. og Hoved-Satsen er: En kummerlig Omstændighed glædeligen forandret til almindelig Fordeel og Glæde. Hvorved to Ting merkes: 1. Omstændigheden, som er kummerlig. 2. Forandringen, som er almindelig, fordeelagtig og glædelig. H. H. erkiender selv S. 17. at Dagens Evangelium ikke giver ham den beqvemste Leilighed til at tale med sine Tilhøre-

8

184 re om den nyelig skedte Forandring i Staten: men dog alligevel, synes os, behøvede H. H. ikke at underholde Tilhørerne saa længe med Allegorier og Mystiske Forklaringer

— Brudgommen er Kongen, Bruden Staten, Giesterne Statens Lemmer, Vinen Religionen o. s. v. Allermindst vilde vi med H. H. kalde saadan Forklaring den

høyere Forstaaelse. (S. 28.) Adskillige

Skriftens Steder ville vi ikke have brugt saaledes, som H. H. f. Ex. 1 Mos. 38, 29. S. 12. C. 49. 4. S. 27. Høys. 2, 16. S. 2i. Mangfoldige vigtige og sunde Tanker, forekomme ellers næsten paa hver Side, fremsatte i et simpelt og tydeligt Sprog. Men en særdeles Uorden hersker i Skieltegnene, som vi legge Correctøren til Last. Perioderne ere ofte f. Ex. hele Sider lange, uagtet at Satsernes indbyrdes Forhold og Forbindelse ey sielden tydelig viser, at flere ere urigtigen gjorte til een.

No. 149.

Retskaffenhed og Oprigtighed, Guds frygts og Religionens sande Væsen og Hoved-Sag. Afhandlet i en Prædiken paa 4 Sønd. efter Nytaar over Evang.

9

185

Math. 8, 1-13. til Ihukommelse af d. 17de Jan. 1772. & c. ved Pressen udgiven af Johan Christian Schönheyder Sogne-Præst til Trinitatis Menighed. Kiøbenh. Trykt hos M.

Hallager og selges paa Ad. Cont. til Syge-Cassens Beste for 10 Skil. 2 1/4 Ark i 8vo.

Fuldkommenheder af det Slags, som denne Prædiken fremviser, bør man vente fornemmeligen paaskiønnede af en Menighed, som H. Hds. af hvilken de Studerende udgjør en vigtig Deel. En net Forbindelse af mange høystvigtige Sandheder, Korthed og Fyndighed i Tankerne, ere Egenskaber, som neppe kiendes og siælden, desværre! have den ønskelige Virkning hos den mindre oplyste Hob. I Indgangen forklarer H. H. det Begreb om Troen paa en Maade, som vi meget ønske, at i sær Prædikantere, og de, som agte at blive det, vilde legge Merke til, og derover gjøre sig nyttige Betragtninger. Troe er efter H. Hds. Mening: Det samme som

Troskab, Oprigtighed, Retskaffenhed.

Dette Begreb er just ikke efter det strænge System, men det er dog rigtigt, og for Prædikanten særdeles beqvemt og frugtbart. Afhandlingen selv gaaer egentligen ud paa den Deel af en Christens Retskaffenhed, som be-

10

186 staaer i „Stadighed og øvelse at anvende alle Vilkaar og Hændelser af det daglige Levnet 1. til vores Ydmygelse for Gud 2. til hans Ære og Tilbedelse 3. til Overgivelse eller Underkastelse under hans Villie., S. 8. Det fortreffelige Valg af en til Øyemedet passende Hoved-Materie, den snilde Anvendelse af Dagens Evangelio — give og denne Prædiken et særdeles Fortrin, og gjør den til et følgeværdigt Mønster. Kuns dette ene gjør den maaskee mindre fattelig, og altsaa mindre behagelig for en stor Deel af Tilhørere og Læsere, at Forf. nu og da bruger nye eller dog sieldne Vendinger og Udtryk. En Talemaade synes os og at være mod Sprog-Brugen: „at sande med de guddommelige Lærdomme., S. 5.

No. 150.

Prædiken paa fjerde Søndag efter Nyt-Aar

Evang. Matth, 8, 1-13. holden for Garnisons Menighed i den HÆrre Zebaoths Kirke, til en hellig Erindring af den store Tildragelse, som d. 17 Jan. sidstafvigte var foregaaet paa det Kongel. Slot Christiansborg. Af C. A.

Priest. Kbh. 1772. Trykt hos A. F. Stein og bekom-

11

187

mes hos Pelt paa Børsen. Mad. Kanneworf i Silkegaden for 8 Skil., 2 Ark i 8vo.

Til Indgang bruger H. H. Psal. 6, 11. og af det 12 V. i Evang, tager han den Hoved-Lærdom. „Den skammelige Fornedrelse, som altid i rette Tid skal vederfares alle Guds og hans Salvedes Fiender, endog i deres største udvortes Ophøielse. Hvoraf betragtes 1. Disse Guds, og hans Salvedes Fiender, af deres største udvortes Ophøielse; 2. Guds og hans Salvedes Fiender i deres skammeligste Fornedrelse., Til sin første Deel anvender. Forf. den Benævnelse i Texten: Rigets Børn. Heraf kan en Skiønnere nogenledes gjøre sig et Begreb om Planen, og Fordrags-Maaden, hvis nøiere Kundskab Læseren ikke vil fortryde at søge i denne gandske opbyggelige Prædiken selv. For Sprogets Skyld anmerke vi endnu denne Talemaade: „Hvor ikke den mindste Træfning af deres forrige Herlighed skulde findes., S. 20.

No. 151

Hellige Betragtninger over de allerhøieste

og dyrebareste Troes og Kierlig-

12

188 heds Lærdomme, efter Guds allerhelligste aabenbarede Ord, og vor christelige evangeliske Troes-Bekjendelse, til den evige sande Gud, vor Skaberes, Opholderes, Forløseres, og Helliggjøreres Ære. Og alle Menniskers i sær de sande Christnes sande Opbyggelse og Saliggjørelse. Den Første, Kiøbenh. 1771. Trykt hos A. F. Stein, saaes paa Børsen i No. 11-13. for 2 Mk. stor 15 1/2 Ark i 8vo..

Vi merkede strax, da vi bladede om i disse Betragtninger, at vi umueligen kunde holde ud at læse dem igiennem. Om Hr. S .... gs Hensigt have vi ganske gode Tanker: men vi beklage, at han ikke har vidst en bedre Maade til at naae den. Hvad sand Nytte har enten den oplyste eller uoplyste Christen af, at Forf. forelæser ham en tør og forhutlet Dogmatik? Den gode Mand gaber — falder i Søvn —: og vi tør ikke fælde den umilde Dom, at han derfor er et forfængeligt og kiødeligssindet Menneske. Her ere 20. §pher eller Inddelinger af meget forskiellig Størrelse. Nogle af de første indtage neppe 2de Blade; de 2de sidste derimod den halve Bog. Vi vil anføre de førstes Indhold, saaledes som den findes bag i Bo-

13

189

gen, og strax kan man merke, at Forf. maae have i Sinde at unde os et dogmatisk System paa Dansk. „§. 1. Handler korteligen om Guds Aabenbarelse og Kundskab i Almindelighed. §. 2. Guds Kundskab og Dyrkelse er enten den Naturlige eller den Aabenbarede. §. 3. Om den forhvervede naturlige Guds Kundskab. §. 4. Om den medfødde naturlige Guds Kundskab, (hvilken en naturlig Orden!) §. 5. Bevises samme dobbelte naturlige Guds Kundskab af den hellige Skrift., o. s. v. Vi opkastede den 4 §. S. 9. f. men vi fandt hverken Tydelighed eller Nøagtighed. "Et hvert Menneske kan fremdeles lære at kiende Gud — ved retteligen at betragte Naturens Lov, som den evige — har indskrevet i Menniskets Siæl i den første Skabelse; samme indbefattes korteligen i de tvende store Bud, som er Kierlighed. — Dersom nu Mennisket retteligen ved Naturens Lys kommer til at kiende og forstaae sig paa denne i hans og alles Hierter indskrevne Lov: saa kan det deraf lære at kiende, ey allene, at der er en Gud., — Saaledes snakker Forf. vek paa 2 1/2 Sider, og ligesaa kraftig beviser han af Skriften i den følgende §. denne medfødte Kund-

14

190

skabs Virkelighed. Han anfører kun Rom. 2, 14. 15. uden videre Forklaring: thi for at forklare Skriftens Steder tager han sig allevegne Nøye i Agt. Et nyt Beviis paa Forf. mørke og forvirrede Begreb om denne Kundskab er den Forklaring, som han føyer til Beviset: „den siger han, som kan erholdes ved retteligen at betragte den i Hiertet indskrevne Naturens Lov." S. 13. Læserne venter maaskee en §. om den hellige Skriftes guddommelige Anseelse: Ney, for den har Fof. klogeligen skaanet dem, og give! at han og i det øvrige havde handlet saa viseligen. Hvo, som haver Lyst til at læse og ærgre sig over Forf. fastende Philosophie, behager at opslaae den 15 §. hvor han paa 3 hele Sider betragter alle Tings Opholdelse og Styrelse ved Naturens Lys. S. 49. f. Mesterligen veed Forf. at opdyngge Skriftens Steder Dosineviis: endog de Apocryphiske Bøger maae hielpe til at fylde Tallet. Saaledes 14. i en Klynge S. 112. og 17. S. 155.

No. 152 Et Merkværdigt Brev til Grev J. S. Struensee fra hans Fader. Trykt

15

191 hos R. Thiele, og selges sammesteds, samt paa Byens Boglader for 6 Skil. 1 1/2 Ark

i 8vo.

Niels Klim har allerede bekendtgjort i Ad. Cont. Efterret. at dette Brev er opdigtet, og dertil behøvede han vist ikke nogen særdeles Aabenbaring. Ellers har dog dette opdigtede Brev et Fortrin for den store Mængde lumpene Blade, som i disse Tider udkomme fra nedrigvindelystne Bogtrykkers Presser, at det kan læses af den gemene Mand med

en Slags Nytte, og opvække en eller anden

god Tanke hos ham. Alle Tankerne ere just ikke fremsatte med den behørig Overveielse og Tydelighed: en vis Tone vil og Kiendere letteligen udmerke her. Stilen er mange

Steder ret god. Men er det ikke billigt, at Sønnen svarer sin Fader? jo vist! derfor

have vi og strax hele to Besvarelser:

No. 153.

Svar fra Struensee i Fængselet paa sin

Faders Brev. Kiøbh. 1772., trykt og selges hos A. F. Stein for 2 Skil. 1/2 Ark i 8vo. Og

16

192 No. 154 Ingen støde sig over, at Originalen kommer ud efter Oversættelsen. De lærde Læsere vide jo, at mange gamle vigtige Skrifter have haft samme Skiæbne.

Grev Struensees mærkværdig Svar paa hans Faders Brev. Efter hans Begjæring besvaret. Trykt og selges hos R. Thiele for 4 Skil. 1 Ark 8vo. To høyst elendige Smørerier fra Udhungrede Forfattere. I det første Svar er Struensee med en Hast kommen paa Omvendelsens Vey, vilde Læsere kun troe det: og i det sidste er han en Spottere af den nedrigste Pøbel.

No. 155.

Ein merkwürdiger Brief an den Grafen J. F. Struensee von seinem Vater. Copenh. 1772. Gedruckt und zu finden bey R. Thiele für 4 Schilling. 1 Bogen 8vo. Ingen støde sig over, at Originalen kommer ud efter Oversættelsen. De lærde Læsere vide jo, at mange gamle vigtige Skrif- ter have haft samme Skæbne.